

HRVATSKI *glasnik*

XXXV. godina, 4. broj

23. siječnja 2025.

cijena 300 Ft



FOTO: BRANKA PAVIĆ BLAŽETIN

3. stranica



X. Tamburaški festival u Dušniku

6. stranica



Pomurski književni dani

10. i 11. stranica



Tamburaški sastav „Kajkavci“

15. stranica

U prave ruke

Istaknutim pojedincima dodjeljuju se nagrade za doprinos narodnosnoj zajednici kojoj pripadaju. Meni je na svečanoj dodjeli nagrada najdraži dio i privilegija kroz razgovor upoznati nagrađenu osobu.

Stigla sam u kulturni dom, pogledom preletjela po predvorju i mnoštvu svečano odjevenih uzvanika koji su uz razgovor ispijali kavu čekajući da ceremonija počne. Usput sam pozdravila par poznatih lica, ali pogled mi nije našao onu koju sam tražila. Ovogodišnju hrvatsku dobitnicu. Doduše, nisam je poznavala niti sam znala kako izgleda. Ipak, vjerovala sam da ću je prepoznati.

Dvorana se polako punila, na pozornici je sve bilo spremno. Onda je voditelj najavio pjesnikinju, nastavnicu, ravnateljicu i čuvaricu kajkavskog narječja te je ona ustala iz prvog reda i krenula prema pozornici. Promatrala sam njezinu odvažnost, a opet skromnost, dostojanstvenu pojavu iz koje je zračila mudrost i toplina.

Pomislima sam koliko je dobrih uzora oko nas, samo se trebamo osvrnuti. Ljudi su to zbog kojih osjećamo da je dobro pripadati našoj zajednici, zbog kojih je naš ponos još veći. Ovogodišnja dobitnica nije ni u vrlo ranoj dobi popustila procesu asimilacije, slušajući glas iznutra, bivajući načisto sa svojim identitetom. Svoj teški put pretočila je u poeziju, borila se za održanje hrvatskog jezika na više razina i pomogla očuvanju kajkavskog narječja.

Stavila sam nježno ruku na njezina leđa i rekla: „Mogu li Vas zamoliti za intervju?” Ona se okrenula i osmjehnula: „Da, rado.” „Čestitam na priznanju”, rekla sam, a ona je, ne skidajući smiješak s lica, samo blago kimnula glavom.

Naš razgovor bio je dug, prijateljski. Kao da se već odnekud znamo. Otpartila sam je do njezine obitelji, koja ju je čekala u predvorju. Na oproštaju me je pozdravila zagrljajem. Kao da se već odnekud znamo.

Nagrada je otišla (i ove godine) u prave ruke.

Kršul

GLASNIKOV TJEDAN

„Sredstva su zamrznuta još krajem 2022., nakon što je analiza Europske komisije zaključila da je Mađarska zanemarila određene standarde i temeljne vrijednosti EU-a.”



Ocjenjujući krajem prosinca 2024. polugodišnje mađarsko predsjedanje Europskom unijom, premijer Viktor Orbán rekao je kako je ono bilo uspješno i kako je bilo usredotočeno na rat u Ukrajini. Mađarska o pitanju rata u Ukrajini nije imala „prostora za manevriranje” zbog „ozbiljnih i dubokih nesuglasica” unutar Europske unije o strategiji pristupa rusko-ukrajinskom sukobu. Prema Orbánu mađarsko predsjedništvo orijentiralo se na donošenje politika umjesto na „birokratski” pristup, a naglasak je bio na rusko-ukrajinskom ratu, šengenskom prostoru i konkurentnosti.

Od 1. siječnja 2025. predsjedanje Europskom unijom preuzela je Poljska. U prvim danima siječnja Mađarska je izgubila pravo na pomoć Europske unije u vrijednosti od oko milijardu eura zbog kršenja vladavine prava jer je reforme trebala provesti do kraja 2024., izjavila je glasnogovornica Europske komisije za dpa. Istekla sredstva, vrijedna 1,04 milijardi eura, bila su namijenjena Mađarskoj iz programa za potporu strukturno slabim regijama.

Sredstva su zamrznuta još krajem 2022., nakon što je analiza Europske komisije zaključila da je Mađarska zanemarila određene standarde i temeljne vrijednosti EU-a. Kako bi oslobodila sredstva, Mađarska je morala provesti dovoljno reformi do kraja 2024. godine, uključujući promjenu zakona za sprječavanje sukoba interesa i borbu protiv korupcije. U prosincu 2023., unatoč stalnim kritikama zbog kršenja načela vladavine prava u Mađarskoj, Komisija je oslobodila zamrznuta sredstva EU-a u iznosu od oko 10 milijardi eura.

Hoće li financijska pomoć Kine biti dovoljna? Naime, Mađarska se obratila

Kini za financijsku pomoć i u travnju 2024. godine povukla milijardu eura kredita od kineskih državnih banaka, što je Mađarski centar za državni dug (AKK) objavio u srpnju 2024. Kina je vrlo aktivna u Mađarskoj s proizvođačem električnih automobila BYD koji gradi veliku tvornicu u Segedinu, na jugu Mađarske, a proizvođač baterijskih ćelija CATL gradi megatvornicu u Debrecenu, na istoku Mađarske. Kineske tvrtke također grade novu željezničku prugu od Budimpešte do Beograda. Za izgradnju mađarske dionice spomenute pruge Mađarska je uzela kredit od gotovo 900 milijuna eura od kineske banke Exim.

Prema Europskoj komisiji Mađarskoj je trenutačno blokirano ukupno oko 19 milijardi eura sredstava EU-a, uključujući daljnje subvencije i pomoć za COVID-19. Prošlog mjeseca Orbán je zaprijetio vetom na sljedeći sedmogodišnji proračun EU-a ako Bruxelles ne oslobodi blokirana sredstva. Očekuje se da će razgovori o proračunu započeti sredinom 2025.

Odnosi Poljske i Mađarske zaoštrili su se krajem prosinca, kad je mađarska vlada dala politički azil bivšem zamjeniku poljskog ministra pravosuđa. Poljska vlada tad je priopćila kako će od Europske komisije zatražiti pokretanje postupka protiv Mađarske ako Mađarska ne ispuni svoje europske obveze. Mađarska vlada odgovorila je da postoje dokazi o nepravdom postupku u slučaju bivšeg zamjenika ministra pravosuđa, koji je u ljeto 2024. uhićen unatoč tome što ga je štiti imunitet kao člana Parlamentarne skupštine Vijeća Europe te je pušten na slobodu tek nakon što je predsjednik skupštine podnio službeni prigovor poljskim vlastima.

Branka Pavić Blažetin

HRVATSKI glasnik

Čitajte i širite Hrvatski glasnik, tjednik Hrvata u Mađarskoj!

Božićni koncert Hrvatske samouprave Pečuha

U prepunoj dvorani pečuške koncertne dvorane „Kodály” 18. prosinca 2024. u organizaciji Hrvatske samouprave Pečuha održan je Božićni koncert.

Nazočne je uime organizatora pozdravio predsjednik Hrvatske samouprave Pečuha Stjepan Blažetin. Među ostalim je rekao: „Pozdravljam vas na priredbi koja je postala tradicionalna za Hrvate u Pečuhu, Baranjskoj županiji, Podravini, Bačkoj, a možda nije pretjerano reći i u cijeloj Mađarskoj. Ovaj je koncert dar svima nama. Dar koji se ne može uhvatiti rukama, ali će, nadam se, ostati u vašim srcima kao lijepa uspomena. Budite veseli i radosni jer nadolazeći blagdan slavi upravo život. Uime Hrvatske samouprave Pečuha i u svoje osobno ime želim vam blagoslovljen Božić, mir, zdravlje, veselje i puno uspjeha u novoj godini!”



KUD „Tanac”

Osim njega nazočnima su se obratili gradonačelnik Pečuha Attila Péterffy i generalni konzul Drago Horvat. Brojni uglednici društvenog i političkog života Hrvata u Mađarskoj uz brojne gledatelje (oko 900 posjetitelja, koliko ih stane u koncertnu dvoranu) uživali su u Božićnom koncertu koji se sastojao od dva dijela. U prvom je dijelu pečuški KUD „Tanac” prikazao program pod naslovom „Od Uskrsa do Božića”, a u drugom je dijelu večeri koncert imao poznati tamburaški sastav Gazde.

U programu pod naslovom „Od Uskrsa do Božića” vidjeli smo točke Vuzem u Podravini, Katolijske kraljice, Gajdaši pajdaši, Pranje na Dunavu, Orkestar ViGaD i Božić kod Bošnjaka. Koreografije su potpisali József Szávai, Zoltán Farkas i Stipan Bubreg, a izveli su ih KUD „Tanac”, dječja skupina KUD-a „Tanac” – „Pačići” te Šokački ker iz Mohača. Program su potpisali umjetnički voditelj József Szávai te umjetnički voditelj Vince Eredics, dok glazbu potpisuju Ladislav Matušek, Antuš Vizín, Andor Végh i Orkestar „ViGaD”.



Predsjednik Hrvatske samouprave Pečuha Stjepan Blažetin

U drugom dijelu večeri koncert tamburaškog sastava Gazde izazvao je burno odobravanje publike. Ovo najmnogoljudnije događanje Hrvata u Mađarskoj u organizaciji jedne hrvatske samouprave, Hrvatske samouprave Pečuha, kako je naglasio njezin predsjednik Stjepan Blažetin, velik je organizacijski izazov. Manifestacija svoju opravdanost pokazuje u velikom odazivu zainteresiranih. Zahvalio je na ovogodišnjoj potpori koju su pružili Hrvatsko kazalište u Pečuhu, Savez Hrvata u Mađarskoj i, ne u posljednjem redu, Grad Pečuh. Zahvalio je i vijećnicima Hrvatske samouprave Pečuha na njihovu radu, voditelju i članovima Kulturno-umjetničkog društva „Tanac”, svim sudionicima programa te svima onima koji su pomogli u ostvarivanju priredbe. Najavio je Božićni koncert 2025., koji će se u organizaciji Hrvatske samouprave Pečuha održati 17. prosinca 2025. godine.

Branka Pavić Blažetin • Foto: A. Hatházi-Müller



Tamburaški sastav Gazde

Biskup predvodio misu u povodu Dana Hrvata u Mađarskoj

Sisački biskup Vlado Košić pohodio je u subotu 9. studenog 2024. Hrvate u Sambotelu i tom prigodom predvodio misno slavlje u katedrali u povodu Dana Hrvata u Mađarskoj. Na početku slavlja biskupa je pozdravio domaći pomoćni biskup Szabolcs Benedek Fekete.



Biskup Košić zahvalio je Bogu što su naši ljudi uspjeli očuvati svoj identitet tijekom pet stoljeća te ih je u homiliji ohrabrio da i dalje svjedoče svoju katoličku vjeru, posebice danas, u teškim okolnostima kad sekularizam i globalni protuvjerski utjecaji narušavaju tradicionalne vrijednosti.

Uz biskupe koncelebriralo je osam svećenika, a među mnoštvom hrvatskih vjernika koji su ispunili katedralu bili su i predstavnici Republike Hrvatske te Hrvatske državne samouprave.

HOMILIJA

„Dragi subrate, mons. Fekete Benedek Szabolcs,

pomoćni biskupe sambotelski, dragi svećenici,

dragi vjernici, dragi Hrvati okupljeni na svom Danu Hrvata u Mađarskoj, zahvaljujem na pozivu da s vama proslavim

ovu Euharistiju i da sudjelujem na vašem okupljanju i međusobnom duhovnom darivanju!

Ovo je meni dragi grad u kojem sam već više puta bio i kao hodočasnik na mjesto mučeništva svetog Kvirina, zaštitnika naše Sisačke biskupije, ali na mjesto rođenja svetog Martina, zaštitnika vaše biskupije ovdje u Szombathelyju. Nalazimo se neposredno prije proslave sv. Martina te vam svima čestitam njegov skori blagdan. Zbog toga nije s nama mjesni biskup mons. Janos Szekely koji je na hodočašću u francuski Tours gdje je kao biskup djelovao sv. Martin i gdje počivaju njegovi ostatci.

Hrvati su u Mađarskoj nacionalna manjina. Uglavnom su doseljenici iz stare domovine iz vremena prodora Turaka u Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu, premda ih ima i od prije.

Hrvati su u Mađarskoj koncentrirani u

nekoliko područja, a pripadaju brojnim hrvatskim etničkim podskupinama.

U područjima uz austrijsku granicu, u Gradišću, žive gradišćanski Hrvati.

U mađarskom dijelu Bačke i Maloj Kumaniji, današnjoj Bačko-kiškunskoj županiji, postoji zajednica Bunjevaca i rackih Hrvata te manja koncentracija u Segedinu, u Čongradskoj županiji.

Sjeverno od Budimpešte, u Senandriji, žive Dalmatini. Postoje i u Segedinu, a zabilježeni su i u drugim krajevima. Oni su zadržali svijest o svojem podrijetlu i čuvaju svoje običaje. Njihov govor je zabilježen u posljednji trenutak.

Južno od Budimpešte (u prstenu oko Budimpešte su zabilježeni Hrvati pod imenom Ilira, ali i drugdje). U Baranji, u gradu Pečuhu, žive Hrvati iz skupine Bošnjaka, a i u selima Kukinju, Semelju itd. Dalje prema zapadu, u Podravini i Pomurju, raspršeni žive podravski i pomurski Hrvati.

Na južnim obalama Blatnog jezera su se nalazili Hrvati koji su se nazivali Totima. S turskim osvajanjima u 15. i 16. st. je uslijedio treći veliki selidbeni val, a po nekim procjenama je obuhvatio polovinu Hrvata. Osobito su doseljavanja u 16. st. iz Bosne povećala broj Hrvata.

Poslije Krbavske bitke uslijedilo je teško razdoblje za Hrvatsku. Zbog stalnih turskih i akindžijskih upada, nemoći ugarske vlasti i nezainteresiranosti europskih sila, već 1515. se na područje Željeznog u zap. Hrvati su iselili iz Gacke, Krbave i Like u Šopronsku županiju. Iseljenički val je trajao do 1527.

Poslije Mohačke bitke 1526. se trgovci iz Dalmacije i Bosne nastanjuju u Budimu, Baji, Kalači, Lipovi, Radni, Pečuhu i Segedinu.

Danas u Mađarskoj djeluje veći broj jedinica hrvatske manjinske samouprave.

U Bačko-kiškunskoj županiji djeluje 13 jedinica, u Baranjskoj 33, u Budimpešti 17, u Đurško-mošonsko-šopronskoj županiji djeluje 10 jedinica, u Peštanskoj 4, u Šomođskoj 10, u Zalskoj 12, u Željeznoj 11, u Čongradskoj 1, u Biloj 3, u Željeznoj 11, a u Borsod-abauj-zemplénskoj 1. Ukupno je to 126 jedinica.

Važnost hodočasničkih mjesta i crkva koje pohode pripadnici hrvatske manjine u Mađarskoj potvrđuje njihovu pripadnost katoličkoj vjeri i pobožnosti prema BD Mariji. Najstarije, najomiljenije i najljepše hodočasničke pjesme posvećene su njoj. Gospi Judskoj u Judu hodočasti se duže od tisućljeća, a hodočaste joj Hrvati iz mađarskih i hrvatskih dijelova Bačke, Baranje i Podravine. Hrvati s obje strane granice pohode i crkvu BDM od Pohodjenja u Koljnofu na 15. kolovoza, i iz Mađarske i Austrije. Prve nedjelje u svibnju gradišćanski Hrvati pohode u Jursku Mariju. Bački Hrvati pohode Vodicu kod Baje. Kod Hrvatskog Židana hodočasti se Peruškoj Mariji. Hrvati iz Mađarske iz sela Hrv. Židana, Narde i Petrovog Sela hodočaste u Austriju k Celjanskoj Mariji u Mariazell. Ugled i značaj hodočašća među Hrvatima sve više raste, nasuprot drugim narodima.

Prema jednim procjenama u Mađarskoj živi oko 50 000 Hrvata. Postoje subetničke skupine, i to Bunjevci, Šokci, Raci, Dalmatini, gradišćanski Hrvati, pomurski Hrvati, podravski Hrvati i bošnjački Hrvati koji su tijekom dugih stoljeća obogatili ne samo svoju već i mađarsku kulturu. Prema posljednjem popisu stanovništva u Mađarskoj, provedenom 2011. godine, 26 774 stanovnika izjasnila su se Hrvatima. Iz navedenog podatka

vidljiv je blagi porast broja pripadnika hrvatske zajednice u odnosu na 2001. godinu (4,1 %).

Prema mađarskim službenim statistikama u Mađarskoj je 2001. živjelo 25 730 Hrvata, od kojih 14 779 stanovnika Mađarske govori hrvatski s članovima obitelji ili prijateljima, a 19 687 ima afinitet s kulturnim vrijednostima i tradicijama hrvatskog naroda. Po trenutačnim spoznajama, Hrvati u Mađarskoj govore najmanje 7 dijalekata.

Hrvatska državna samouprava (HDS) je središnje izborno, političko i administrativno tijelo Hrvata u Mađarskoj, na čijem je čelu gosp. Ivan Guban. O dobrim odnosima Hrvatske i Mađarske svjedoče upravo manjine Hrvata u Mađarskoj i Mađara u Hrvatskoj.

Riječ Božja danas, na blagdan posvete Lateranske bazilike:

Tekst iz Knjige proroka Ezekijela (Ez 47, 1–2.8–9.12) govori o Hramu Božjemu iz kojeg istječu vode koje na sve strane prolaze i ozdravljaju zemlju.

‘I reče mi anđeo: Ova voda teče u istočni kraj, spušta se u Arabu i teče u more; a kad se u more izlije, vode mu ozdrave. I kuda god potok protječe, sve živo što se miče oživi; i bit će vrlo mnogo riba, jer kamo god dođe ova voda, sve ozdravi i oživi – kuda god protječe ovaj potok. Duž potoka na obje strane rast će svakovrsne vočke: lišće im neće otpadati i s njih neće nestajati ploda; svakog će mjeseca roditi novim plodom jer im voda dotječe iz Svetišta. Plod će njihov biti za jelo, a lišće za lijek.’

Ova slika govori o krštenju i krsnoj vodi koja pere grijeha i ozdravlja čovjeka. Bogu zahvalimo danas za sveto krštenje po kojem smo postali članovi Crkve Božje. To je najvažnije, ostati vjeran tom izvoru koji nas je oprao... To znači biti kršćanin, Kristov učenik. To nas je očuvalo sva ova stoljeća, dragi Hrvati, zato ne zaboravimo nikad svoga krštenja i ostanimo vjerni Kristu.

Iz Prve poslanice svetoga Pavla apostola Korinćanima (1 Kor 3, 9c–11.16–17) čuli smo upravo riječi koje to potvrđuju: ‘Braćo! Božja ste građevina... a nitko ne može postaviti drugoga temelja osim onoga koji je postavljen, a taj je Isus Krist... Ne znate li? Hram ste Božji i Duh Božji prebiva u vama. Ako tko upropašćuje hram Božji, upropasti će njega Bog. Jer hram je Božji svet, a to ste vi.’ Mi smo živi hram, čovjek koji pripada Kristu Božji je hram i zavrjeđuje da ga poštujemo, tako da te Pavlove riječi o upropašćivanju hrama zapravo žele

reći da ne smijemo upropastiti ni jednog čovjeka jer je čovjek Hram Božji. Ja se pri tom, kad god čujem te riječi, uvijek sjetim ploče iznad ulaza u petrinjsku crkvu sv. Lovre na kojoj su bile prije rata, i sada su opet, te riječi: ‘Ako tko sruši ovaj hram, njega će raspršiti Bog’. A ja sam kao župnik doživio da su tu crkvu srušili neprijatelji 1991., a onda sam gledao i kako su 1995. odlazili raspršeni jer im se obistinilo to Pavlovo proroštvo.

I u svetom Evanđelju po Ivanu (Iv 2, 13–22) Gospodin Isus govori o hramu svoga tijela za koje zna da će ga Židovi ubiti, ali on će za tri dana uskrsnuti... No, zanimljiva je prije toga njegova gesta istjerivanja trgovaca iz hrama kada im govori: ‘Nosite to odavde i ne činite od kuće Oca mojega kuću trgovačku!’ Ivan se prisjeća riječi Pisma: ‘Izjeda me revnost za Dom tvoj.’ A koliko nas nosi revnost za hram, za Crkvu Božju, za naše spasenje i za spasenje svih ljudi? Jesmo li u tome revni ili ravnodušni?

To je veoma važno pitanje. Jedino tada ćemo i mi biti dionici Isusova uskrsnuća, ako živimo zauzeti za Božje kraljevstvo, želeći učiniti sve što smo dužni da se njegovo ime slavi i da i mi budemo vidljivi znak njegove prisutnosti u svijetu.

Jer to su naše crkve, znakovi Božje prisutnosti.

Mi u Sisačkoj biskupiji još obnavljamo mnogo u potresu srušenih crkava, kapela i župnih kuća – ukupno ih je bilo 43, a 8 smo ih kroz ovu godinu do sada obnovili, sutra blagoslivljaj još jednu crkvu (u Bučici), dakle još bismo trebali obnoviti 34 objekta – od kojih se 17 obnavlja a još 17 tek treba započeti s obnovom. Zašto obnavljamo te crkve i crkvene zgrade?

One su sve spomenici kulture, a najvažnije nam je što su znakovi Božje i naše prisutnosti u našoj domovini. Tako je to posvuda u svijetu, i ovdje u Mađarskoj. Lijepo je imati crkvu u kojoj se možemo okupljati, slaviti svetu Misu i svete sakramente, moliti se dragom Bogu i njegovim svetima, posebno B.D. Mariji, a na osobit način sv. Kvirinu i sv. Martinu, čije su velike slike ovdje u katedrali u Szombathelyju.

No, crkve znače da je s nama Bog na zemlji, da smo mi njegov narod, da je on Emanuel – s nama Bog.

Ostanimo vjerni Bogu i on će biti vjeran nama! Neka nas sve čuva i blagoslovi u svim našim potrebama! Amen.”

Izvor: biskupija-sisak.hr

X. Tamburaški festival u Dušniku

Jubilarni X. Hrvatski tamburaški festival u Dušniku održan je 30. studenoga 2024.

Desetu su obljetnicu Dušnočani proslavili kvalitetnim, bogatim programom u punom Domu kulture. Okupljene je pozdravio glavni organizator David Pozsonyi, predsjednik Hrvatske samouprave Dušnoka i voditelj mjesnog Orkestra „Zabavna industrija“. U ime Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije nazočne je pozdravio Mladen Filaković, ravnatelj Kulturnog centra bačkih Hrvata u Baji.

Program koji je trajao tri sata otvorili su slatkim iznenađenjem: narodnom pjesmom koju su otpjevale slatke male pjevačice Jasna i Zora Pozsonyi sa svojom tetkom Mirom Skaczel-Varga i uz pratnju oca.

Koncertni je dio festivala uz potporu Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije, Hrvatske samouprave Dušnoka i mjesnih poduzetnika otvorio Orkestar „Babra“ iz Budimpešte. Vrijedno je istaknuti da su članovi sastava svoj izraziti talent pokazali u pojedinačnim izvedbama poput flaute, harmonike, pjevanja i kao solisti. Tamburaški



Ravnatelj Kulturnog centra bačkih Hrvata
Mladen Filaković



Sastav „MužiKaj“ i Orkestar „Stoboš“



Sastav „Mišina“



Orkestar „Planina“



Tamburaški sastav „Židanske zvjezdice“

sastav „Židanske zvjezdice“ iz Hrvatskog Židana ovoga je puta na pozornicu izišao u formaciji od deset članova s voditeljem i učiteljem Markom Steinerom. Prisutnost i profesionalnost sastava predstavljena je izvrsnim sjedinjenjem instrumentalne glazbe i vokala. Slijedio je sastav „Mišina“ iz Pečuha, jedna od legendi ovoga žanra. Svirali su hrvatsku arhaičnu glazbu iz vremena prije 1920. godine. Izvode tamburašku glazbu baziranu na gajdama. I ovoga su puta svirali gajde, samicu, kontru, bas i harmoniku. Potom su publiku zabavljali mladi glazbenici sastava „MužiKaj“ iz Velike Kaniže, a zatim njihovi voditelji, stariji članovi Orkestra „Stoboš“.

Program je zatvorio Orkestar „Planina“ iz Mohača. Ovaj se put ansamblu koji pokazuje znakove profesionalizma pridružio izvrsni hrvatski harmonikaš Zoran Barić.

U završnici, zajedno s domaćinom, Orkestrom „Zabavna industrija“, svih šest sastava zajedno je odsviralo dvije pjesme zatvorivši tako X. Tamburaški festival u Dušniku uz pljesak publike. Nakon iznimno uspješna koncerta slijedio je bal na kojemu su goste zabavljali orkestri „Zabavna industrija“ i „Planina“ iz Mohača.

Eszter Bogárdi

Foto: Viktor Hodován i Ferenc Zsiga

HRVATSKA VEČER U HARKANJU

Hrvatska samouprava Harkanja u listopadu 2024. priredila je svoju tradicionalnu godišnju priredbu, Hrvatsku večer, u gradskom Domu kulture „József Kiss“.

Pozivu organizatora odazvala se brojna publika. Druženje je započelo svetom misom u gradskoj rimokatoličkoj crkvi. Svetu misu na hrvatskom jeziku uz mjesnog župnika Ladislava Rontu služio je župnik Vladimir Škrinjarić, a pjevao crkveni zbor njegove župe, Župe Rođenja BDM u Podravskoj Moslavini.

Nakon svete mise slijedio je kulturni program. Uz domaćine, Mješoviti pjevački zbor Hrvata grada Harkanja i njihov prateći orkestar, na programu su sudjelovali pozvani izvođači. Organizatori su pozvali Plesnu grupu „Jabuka“ i Zbor „Jorgovani“ iz Erčina, salantski KUD „Marica“, kukinjski KUD „Ladislav Matušek“, Muški pjevački zbor „Hrastina“ iz Udvara te učenike harkanjske Osnovne škole „Pál Kitaibel“. Okupljene su pozdravile dogradonačelnica



Dogradonačelnica Harkanja Evá Dávid Hosszú pozdravila je okupljene



Mješoviti pjevački zbor Hrvata grada Harkanja



Orkestar KUD-a „Ladislav Matušek“



Zbor KUD-a „Ladislav Matušek“

Harkanja Evá Dávid Hosszú, predsjednica Hrvatske samouprave Harkanja Žuža Gregeš te dopredsjednica i voditeljica Mješovitog pjevačkog zbora Hrvata grada Harkanja Đurđa Geošić Radosnai.

Gosti iz Erčina dobri su prijatelji harkanjskih Hrvata i već godinama gostuju na priredbama. Suradnja se iz godine u godinu produbljuje. Ovog su puta „Jabuke“ i „Jorgovani“ otplesali i otpjevali Racku bučuru. Kukinjsani su se predstavili Podravskim plesovima i koreografijom „Al' je fino to baranjsko vino“. Udvarski zbor

„Hrastina“ pjevao je splet popularnih pjesama, a nastupio je i s Mješovitim pjevačkim zborom Hrvata grada Harkanja. Učenici iz Harkanja sa svojom učiteljicom plesa Zitom Döme dobili su veliki pljesak kao i plesači KUD-a „Marica“ za svoj nastup.

Slijedio je Hrvatski bal i plesačnica s Orkestrom „Podravka“. Program je ostvaren uz potporu Hrvatske samouprave Baranjske županije.

Branka Pavić Blažetin

Foto: Zoltán Czene

IVICA MARTINOVIĆ

znanstveni savjetnik u trajnom zvanju
Institut za filozofiju, Zagreb

Filozofski tezarij Grgura Peštalića na franjevačkom učilištu u Baji 1780. godine

Sedmi dio

Peštalićev slijed teorema iz planimetrije i trigonometrije u mnogome duguje ustroju Makóova i Horvathova udžbenika iz geometrije. Ipak, može li se ustanoviti komu je Peštalić bliži? Po strukturi izlaganja, čini se, Makóu, jer upravo je Makó kratko izlaganje o trigonometriji upleo unutar planimetrije, dok je Horvath trigonometriju izdvojio kao zasebni dio i opširno je obradio u svojim *Elementa geometriae*. Ali i Makó i Horvath računanje površina ravninskih likova uvrstili su nakon trigonometrije, kao što je to učinio i Peštalić.

Petu skupinu Peštalićevih teorema oblikuju teoremi iz stereometrije, prvo oni o pobočju geometrijskih tijela – prizme te uspravne i uspravne krnje piramide:

„XXII. Površina bilo koje prizme, izuzmu li se osnovice, umnožak je opsega osnovice i visine prizme. Isto vrijedi za valjak.

XXIII. Površina uspravne piramide, oduzme li se osnovica, jednaka je umnošku poluposega osnovice i okomicke iz vrha na bilo koju stranicu. Isto i za stožac.

XXIV. Površina uspravne krnje piramide jednaka je umnošku poluzbroja opsegā njezinih osnovica i okomicke uzete između dviju nasuprotnih stranica [njezinih] osnovicā.”¹

Stereometriju zaključuju tri teorema o obujmima geometrijskih tijela:

„XXV. Obujam bilo koje prizme jednak je umnošku njezine osnovice i visine.

XXVI. Obujam bilo koje priramide jednak je trećini umnoška njezine osnovice i visine.

XXVII. Obujmi kugala odnose se kao kubovi polumjerā ili promjerā. Obujmi prizama i valjaka stoje u složenu omjeru osnovica i visina. Obujmi sličnih prizama stoje u trostrukom omjeru njihovih odgovarajućih stranica.”²

U stereometriji je Peštalić vjerno slijedio Makóa: i u izričajima teorema; i u izboru te-

meljnih nazivaka – često *recta perpendicularis* (okomita dužina) ili *perpendicularum* (okomica) kao u Makóu, a rijetko *altitudo* (visina) kao u Horvathu; i odabirom završnih tvrdnja „o usporedbi tijelā” (*de solidorum comparatione*), koje u Makóu oblikuju završno poglavlje stereometrije, a Horvath ih uopće nije obradio.

Zadajući geometrijske probleme, Peštalić je postupio isto kao i u algebri: kombinirao je standardne konstruktivne zadatke s izvođenjem formula za površine svih likova te za oplošja i obujme svih tijela. Zadao je ova četiri konstruktivna zadatka:

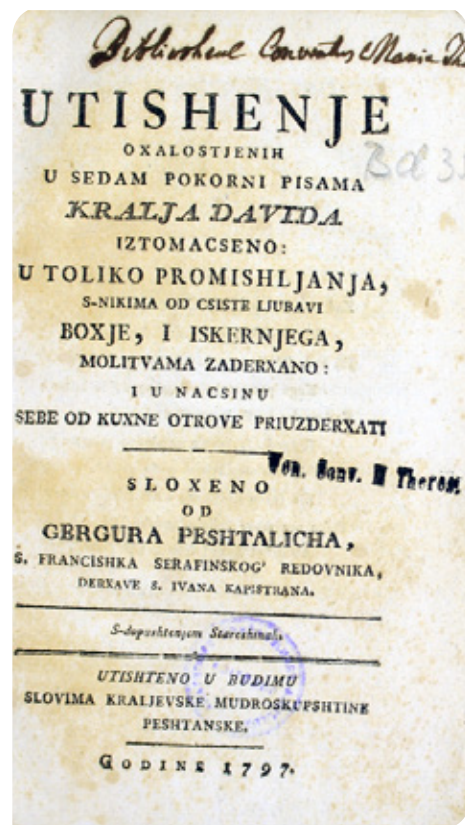
„I. Dužinu raspoloviti okomicom. Iz dane točke na crti ili izvan crte povući okomicu na crtu. Kroz tri zadane točke, koje ne leže na pravcu, povući kružnicu.

II. Raspoloviti dani luk ili kut. Iz krajnje točke crte povući okomicu na crtu. Ako su zadane dvije dužine pronaći treću proporcionalu, ili ako su zadane tri pronaći četvrtu, ili ako su zadane dvije dužine pronaći srednju proporcionalu.

III. Zadanom pravilnom višekutu opisati ili upisati kružnicu. Zadanom kružnici opisati ili opisati [pravilni] višekut.

IV. Ako su u [pravokutnom] trokutu zadane: 1. dvije katete, ili 2. hipotenuza i jedna od kateta, ili 3. stranica i oštri kut, pronaći ostale veličine. Isto tako, ako su u nepravokutnom trokutu zadane ili 1. dvije stranice i jedan kut, ili 2. dva kuta i jedna stranica, pronaći ostale veličine.”³

Tim je nizom konstruktivnih zadataka Peštalić zahtijevao znanje koje se tada u geometrijama izlagalo u prvom dijelu – o dužinama i kutovima, pa tako i u Makóu i Horvathu.⁴ Primjerice, Makó je o pojmu i



jednakosti trokutā te o višekutu i njemu upisanom i opisanom kružnici raspravljao u poglavlju „o dužinama ukoliko zatvaraju prostor” (*de lineis rectis quatenus spatium claudunt*), a o sličnosti trokutā s pripadnim

TRENUTAK ZA PJESMU

Otpрто

Zaprte oči,
zaprte uši,
zaprta usta,
zaprta duša.

Otpрте oči,
otprте uši,
otprта usta,
otprта duša.

Letit i ptica
s otprtim kreljuti
zna.
Leti!

Marija Fülöp-Huljev

¹ Peštalić, „Positiones ex geometria. Theoremata” (1780), nn. XXII–XXIV, pp. 17–18.

² Peštalić, „Positiones ex geometria. Theoremata” (1780), nn. XXV–XXVII, p. 18.

³ Peshtalich, Tentamen publicum et solenne ex logica, historia philosophiae et mathesi (1780), „[Positiones] Ex geometria. Problemata”, pp. 19–20, nn. I–VII, na p. 19, nn. I–IV. U sljedećim bilješkama: Peštalić, „Positiones ex geometria. Problemata” (1780).

⁴ Makó, „Elementa geometriae” (1771), Sectio I. De lineis et angulis, pp. 226–301; Horvath, „Elementa geometriae” (1773), Sectio I. De lineis et angulis, pp. 1–94.

primjenama u poglavlju „o razmjerima dužina“ (*de linearum proportionibus*).

Nakon konstruktivnih zadataka Peštalić je od svojih studenata zahtijevao da izvedu formule za površine svih likova te za oplošja i obujme svih tijela:

„V. Pronaći površine pravokutnika, romba, romboida, trapeza s dvjema usporednim stranicama, trokuta, pravilnog i nepravilnog višekuta, kruga.

VI. Za bilo koji zadan pravocrtni lik konstruirati kvadrat ili pravokutnik koji mu je jednak [po površini]. Pronaći oplošja i obujme prizme, valjka, piramide, stošca, kocke, paralelepipeda, kugle.“⁵

Uz to je, u prvoj tvrdnji šestoga problema, još jednom posegnuo za geometrijskim konstrukcijama, i to da bi s pomoću njih upozorio na kvadraturu bilo kojega pravocrtnoga lika, što je preuzeo od Horvatha.⁶

Napokon, Peštaliću je bilo stalo i do praktične uporabe planimetrijskih i trigonometrijskih znanja u mjerenju udaljenosti. Naime, u posljednjem problemu zadao je pet zadataka iz primijenjene geometrije:

„VII. S pomoću jednakosti trokutâ izmjeriti udaljenost između dvaju mjesta:

1. ako se obama može prići
2. ako se jednom od njih može prići
3. ako ni jedno nije dostupno.

Uvesti i izmjere dostupnih i nedostupnih visina.“⁷

Time je Peštalić slijedio i Makóa i Horvatha, koji su u svojim geometrijama o tom problemu napisali posebna poglavlja, Makó pod rječitim naslovom „De nonnullis praxibus geometricis et trigonometricis“ („O nekim geometrijskim i trigonometrijskim praksama“), a Horvath pod manje preuzetnim naslovom, „De mensurationibus linearum“ („O mjerenjima dužina“).⁸

Primjerice, Makó je definirao i riješio ovih pet problema:

„Izmjeriti udaljenost između dvaju dostupnih mjesta A i B.“

„Izmjeriti udaljenost između dvaju mjesta A i B, od kojih je samo A dostupno.“

„Izmjeriti udaljenost između dvaju mjesta A i B, od kojih ni jedno nije dostupno.“

„Izmjeriti dostupnu visinu AB.“

„Izmjeriti nedostupnu visinu AB.“⁹

Za svaki od problemâ bečki je sveučilišni profesor obradio i metode s pomoću kojih se oni rješavaju: za mjerenje udaljenosti između dvaju mjesta poslužio se dvjema metodama: s pomoću geometrijskog mjerila (*ope mensulae geometricae*) i s pomoću kvadranta (*ope quadrantis*), a za mjerenje dostupne visine uputio je na pet metoda: s pomoću sjene (*ope umbrae*), s pomoću jednoga štapa (*ope unius baculi*), s pomoću dvaju štapova (*ope duorum baculorum*), s pomoću geometrijskog mjerila (*ope mensulae geometricae*) i s pomoću kvadranta (*ope quadrantis*). A Horvath je temu obradio još slojevitije, jer je prije poglavlja o mjerenju dužina uvrstio poglavlje o „nekim geometrijskim instrumentima“, ponajviše o geometrijskoj skali i kutomjeru (*instrumentum goniometricum*, koji je, prema priloženoj slici, geodetski uređaj postavljen horizontalno na postolju tronošca), kao i pridodao poglavlje o „umijeću liveliranja“, uz uporabu libele za određivanje horizontale.¹⁰ Svu je tu problematiku, prema Makóu, Peštalić sažeo u posljednji problem svojeg subtezarija iz

geometrije. Time je svoje studente poučio osnovama geodezije.

Uz algebru i geometriju, matematički udžbenici Pála Makóa i Ivana Krstitelja Horvatha sadržavali su još aritmetiku i osnove čunjosječnica, ali te dvije grane matematike Peštalić nije uvrstio u svoj prvi tezarij.

Pod utjecajem Ivana Krstitelja Horvatha i Pála Makóa spreman na vlastiti stav

Hrvatski franjevac Grgur Peštalić, s doktoratom iz filozofije obranjenim na Sveučilištu u Budimu, započeo je 29. studenoga 1779. predavati na franjevačkom filozofskom učilištu u rodnoj Baji, a na kraju te akademske godine, točno 17. kolovoza 1780., priredio je javnu obranu svojega tiskanog tezarija. *Tentamen publicum et solenne ex logica, historia philosophiae et mathesi* sadržavao je četiri subtezarija: iz logike, povijesti filozofije, algebre i geometrije. Sastojao se od 165 ispitnih pitanja, od kojih je na geometriju otpadalo više od polovine, na teorijsko gradivo iz matematike više od polovine, a na matematiku u cijelosti više od dvije trećine svih pitanja.

U subtezariju iz logike Peštalić je, nakon uvodne podjele logike na teorijsku i praktičnu, svojim studentima zadao teze iz praktične logike – o kriterijima istine, prema udžbeniku *Institutiones logicae* Ivana Krstitelja Horvatha, ali se od njega odvojio u tezama o trima vrstama nesigurne tvrdnje i dvama aspektima nepotpunoga ljudskoga autoriteta.

⁹ Makó, „Elementa geometriae“ (1771), n. 482, p. 291; n. 483, p. 292; n. 484, p. 293; n. 486, p. 295; n. 487, p. 297.

¹⁰ Horvath, „Elementa geometriae“ (1773), u poglavlju drugoga dijela: „Caput quintum. De quibusdam instrumentis geometricis“, pp. 130–138; „Caput sextimum. De arte libellandi“, pp. 158–166.

Nastavak u sljedećem broju



Bogatstvo...

Foto: MTI

Oltar crkve sv. Imre u Kisegu

⁵ Peštalić, „Positiones ex geometria. Problemata“ (1780), n.V, p. 19; n. VI, p. 20.

⁶ Horvath, „Elementa geometriae“ (1773), u poglavlju trećega dijela: „Caput secundum. De aequalitate inter diversas planas superficies intercedente“, pp. 178–185, na p. 182, s dvama problemima: „291. Problema LXII. Datae cuivis figurae rectilineae aequale quadratum constituere.“ „292. Problema LXIII. Datae cuivis figurae rectilineae aequale rectangulum, cuius alterutrum latus detur, constituere.“

⁷ Peštalić, „Positiones ex geometria. Problemata“ (1780), n. VII, p. 20.

⁸ Makó, „Elementa geometriae“ (1771), u poglavlju »Caput VI. De nonnullis praxibus geometricis et trigonometricis«, pp. 289–301; Horvath, „Elementa geometriae“ (1773), u poglavlju »Caput sextum. De mensurationibus linearum“, pp. 138–158.

POMURSKI JESENSKI KNJIŽEVNI DANI

Pomurski jesenski književni dani priređuju se u spomen na književnika, učitelja, ravnatelja i istaknutu osobu Hrvata u Mađarskoj Stipana Blažetina u mjestu u kojem je živio i radio četrdeset godina – Serdahelu. Ovaj je put priredba održana 28. i 29. studenoga 2024. u organizaciji Hrvatske samouprave „Stipan Blažetin“, Hrvatskog kulturno-prosvjetnog zavoda „Stipan Blažetin“ i Hrvatske osnovne škole „Katarina Zrinski“. U sklopu dvodnevnog programa priređena je učenička konferencija o baštini Pomurja, održana svečanost u spomen na pjesnika, raspisan likovni natječaj te održan kviz za učenike mjesne osnovne škole pod naslovom „Tko je bio Stipan Blažetin?“. Također, dodijeljena su priznanja Hrvatske samouprave „Stipan Blažetin“ te Nagrada „Stipan Blažetin“.

Učenička konferencija o povijesti školstva u Pomurju

U organizaciji Hrvatskog kulturno-prosvjetnog zavoda „Stipan Blažetin“ sedmi je put priređena učenička konferencija u cilju istraživanja prošlosti zavičaja. Tijekom godina učenici su se već pozabavili s poviješću hrvatskih naselja, vjerskim životom, osnovnim školama, dječjim vrtićima, kulturnim životom, pjesnicima, legendama i starim igrama, a ove godine prisjetili su se povijesti hrvatskih pomurskih škola koje više ne djeluju. Zadatak je bio istražiti kad su utemeljene škole na tom području, kako se učilo, tko su bili učitelji i slično. Nije bilo lako. Naime, mnogi dokumenti više ne postoje. Učenici su potražili umirovljene učitelje i razgovarali s njima te su neke podatke pronašli u knjigama.



Učenici serdahelske škole koji su izlagali na učeničkoj konferenciji



Prvi dobitnik Nagrade „Stipan Blažetin“ Marcell Kramarics

„Važna je tema koju smo odredili ove godine jer su ipak škole one koje su mnogo doprinijele u očuvanju hrvatskog jezika i kulture. Ovaj put uzeli smo one koje više ne djeluju jer ih ne smijemo zaboraviti. Dosta smo teško došli do materijala, ali ipak ih još ima. Iz prezentacija dobije se samo

mali uvid u povijest školstva u Pomurju, ali to je samo početak velikog sakupljačkog rada i pisanja povijesti. Nadam se da ćemo uspjeti to i opširnije obraditi“, rekla je ravnateljica Zavoda „Stipan Blažetin“. Općenito su o povijesti hrvatskog odgoja i obrazovanja u Pomurju izlagale Karolin Botka i Gréta Bedő, o povijesti osnovne škole u Pustari Lenárd Proszenyák, o povijesti škole u Mlinarcima Marcell Kramarics, a o sumartonskoj osnovnoj školi Hanna Csicskovics. Njihova predavanja popraćena su i fotografijama te je uređena mala izložba predmeta i dokumenata o prošlosti škola. Kao popratni program učenici iz 7. razreda predstavili su stare dječje igre koje su nekad igrala djeca u selu: broč, špi-lanje, štubleke i druge igre.

Likovni natječaj i kviz „Tko je bio Stipan Blažetin?“

Hrvatska samouprava „Stipan Blažetin“ u sklopu Pomurskih jesenskih dana svake godine raspisuje natječaj za učenike hrvatskih pomurskih škola kako bi se bolje upoznali sa svojom baštinom. Dosad su trebali izradi-

ti društvenu igru o kulturi pomurskih Hrvata, razglednicu o hrvatskim naseljima, pano o pjesnicima i piscima Hrvata u Mađarskoj ili ilustrirati pjesme nekog književnika, izraditi fotografije o zgradama koje imaju dugu povijest i usporediti ih s današnjim stanjem. Ove godine tema je bila „Tko je bio Stipan Blažetin?“. Natjecatelji su trebali naslikati pjesnika i učitelja u bilo kojoj tehnici. Ovaj



Izložba fotografija i raznih dokumenata nekadašnjih škola



Dobitnice Priznanja Hrvatske samouprave „Stipan Blažetin“: Hanna Csicskovics, Gréta Bedő i Karolin Bottka

su put radove dostavili učenici iz serdahelske osnovne škole i iz Osnovne škole Draškovec (partnerska škola). Ukupno je pristiglo 70 radova. Neki su Stipana Blažetina portretirali kao nogometaša, kao jednog od osnivača mjesnog nogometnog kluba, neki kao kulturnog djelatnika jer je bio voditelj KUD-a „Mura“, ali najviše je portretiran kao učitelj i pjesnik. Predsjednica mjesne hrvatske samouprave Timea Reicher Székely najuspješnijima je dodijelila posebne nagrade, ali je i svaki natjecatelj dobio jednu čokoladu. U prvom su razredu najuspješniji bili Zoé Proszenyák, Zora Proszenyák i László Papp, u drugom Noémi Svélecz i Zsolt Varga, u trećem Anna Herman, Dóra Panker i Levente Molnár, u četvrtom Villő Kovács i Hunor Marics, u petom Nikol Illés i Zselyke Tkálecz, u šestom Boglárka Balazsin, u sedmom Zselyke Simonyai i Szimonetta Orsós, a u osmom razredu Gréta Bedő. Običaj je da se svake godine priređuje kviz. On



Spomen-program o pjesniku

se sastoji od pismenih zadataka o životu i djelu književnika te se učenici natječu po ekipama. Rezultate je natjecanja objavila te nagrade dodijelila učiteljica hrvatskog jezika Zorica Prosenjak Matola.

Priznanja Hrvatske samouprave „Stipan Blažetin“

Hrvatska samouprava „Stipan Blažetin“ u Serdahelu 2002. godine utemeljila je Priznanje za marljiv i ustrajan rad u učenju hrvatskoga jezika i njegovanju kulture. Priznanje se svake godine dodjeljuje učenicima osmog razreda koji tijekom osam godina ostvaruju izvrsne rezultate u učenju hrvatskoga jezika, sudjeluju na raznim hrvatskim programima i natjecanjima te pomažu rad hrvatskih samouprava u regiji. Ovogodišnje su dobitnice priznanja Gréta Bedő, Karolin Bottka i Hanna Csicskovics, koje su tijekom sedam godina bile odlične učenice, sudjelovale na raznim natjecanjima te su se uvijek aktivno uključivale u razne školske programe. Hrvatska samouprava iste je

godine utemeljila i priznanje za odrasle osobe koje su se posebno istakle u njegovanju hrvatskog identiteta u Serdahelu. Priznanje za osobit doprinos u očuvanju nacionalnog identiteta u Serdahelu ove je godine dodijeljeno Bernadeti Blažetin, višegodišnjoj predsjednici serdahelske hrvatske samouprave. Priznanja je dodijelila novoizabrana predsjednica Timea Reicher Székely.

Nagrada „Stipan Blažetin“

Obitelj Blažetin ove je godine utemeljila Nagradu „Stipan Blažetin“ u želji da se posebno nagrade učenici koji ulažu poseban trud u učenje hrvatskoga jezika. Nagrada će se dodjeljivati svake godine na Spomendanu Stipana Blažetina. Ovogodišnji je dobitnik Nagrade „Stipan Blažetin“ Marcell Kramarics, učenik osmoga razreda. Prema opisu njegove razrednice Marcell Kramarics od samog je početka svojeg školovanja aktivan član školske i hrvatske zajednice.



Učenici iz osnovne škole

Odičan je učenik, u njegovoj se svjedodžbi redaju petice. Aktivno sudjeluje na školskim i hrvatskim priredbama. Svake se godine prijavio na natjecanje u kazivanju stihova i proze na hrvatskom jeziku. Bio je na državnom natjecanju iz hrvatskog jezika (OÁTV). Od početka je član školskog tamburaškog sastava. Priredbe s hrvatskim sadržajima nisu prošle bez njegova sudjelovanja. Sudjelovao je na dvojezičnim konferencijama, u projektnim temama u Santovu, na Spomendanu Stipana Blažetina, Spomendanu Katarine Zrinske. Aktivno i dobrovoljno uključio se u sve priredbe. Svojim uzornim ponašanjem primjer je i drugim učenicima. Marcell nosi u sebi hrvatsko srce, veliku i čistu ljubav prema svojem jeziku i kulturi. Važno mu je biti Hrvat, znati jezik i čuvati hrvatsku kulturnu baštinu. Nagradu je uručila Bernadeta Blažetin, pjesnikova kći.



Izložba likovnih radova „Tko je bio Stipan Blažetin?“

Na kraju programa predstavnici raznih organizacija i ustanova položili su vijence ispod spomen-ploče Stipana Blažetina i zapalili svijeću njemu u spomen.

Beta

Javna tribina Hrvatske samouprave Barče

U organizaciji Hrvatske samouprave Barče 4. prosinca 2024. održana je obvezna javna tribina. Pozivu se odazvao velik broj građana, a izvješće je u ime Hrvatske samouprave Barče podnio njezin predsjednik Zoltán Solga.

Uz predložene financijske okvira s kojima se gospodarilo u 2024. godini osvrnuo se i na najvažnija događanja u organizaciji Hrvatske samouprave Barče. Na narodnosnim izborima održanim 9. lipnja izabrano je peteročlano zastupničko tijelo Hrvatske samouprave Barče.

forumu Hrvatskih samouprava Šomođske županije i rad KUD-a „Podravina“.

Posebnu je pozornost samouprava pridavala potpori vjerskog života Hrvata, sudjelovala je u ostvarivanju misa i hodočasnčkih putova te organizirala hodočašće u Međugorje.



Izvješće je u ime Hrvatske samouprave Barče podnio predsjednik Zoltán Solga



Dio sudionika javne tribine

U mjesnom registru bio je 141 hrvatski birač. Kandidiralo se četvero kandidata – svi u bojama Saveza Hrvata u Mađarskoj. Ždrijebom je određen redoslijed kandidata na pojedinačnoj listi. Na biralište je izišlo 96 glasača (68,09 %), a 13 je glasačkih listića bilo nevažećih. Kandidati i broj osvojenih glasova: Zoltán Szolga 62, Andrea Felső Kovácsné 41, Anita Vertkovci Szakácsné 39, Zsuzsanna Oláh-Pavlekovics 29, Emese Szabó 27. Na osnivačkoj sjednici 7. listopada za predsjednika je izabran Zoltán Solga, a za zamjenicu predsjednika Andrea Felső Kovács.

Samouprava je 2024. godinu započela s ostatkom od 531 006 Ft iz 2023. godine. Iz državnog proračuna dobila je potporu za djelovanje od 1 040 000 Ft te potporu za dodatne zadatke u iznosu od 1 676 310 Ft. Grad Barča iz svojega proračuna podupirao je samoupravu s 250 000 Ft. Uz rečeno samouprava je ostvarila i prihod od regionalnog hrvatskog bala. Samouprava je uspješno podnijela prijavu natječaja nadležnom državnom tajništvu za potporu narodnosnim investicijama. Dobila je potporu u iznosu od 4 000 000 Ft za provedbu zamjene vanjske stolarije na barčanskoj rimokatoličkoj crkvi. Samouprava je podupirala rad Zajedničkog



Prilika za dogovor s generalnim konzulom Dragom Horvatom

Među brojnim kulturnim priredbama predsjednik Hrvatske samouprave Barče Zoltán Solga istaknuo je organizaciju regionalnog Hrvatskog bala u Barči, svibanjski piknik, sudjelovanje na međunarodnom natjecanju u kuhanju riblje juhe u Barči, podravski piknik, organizaciju državne kulturne turneje HDS-a u srednjoj školi Dráva Völgye uz primanje i ugošćivanje folklorša iz Sumartona i uz nastup KUD-a „Podravina“ te gostovanje KUD-a „Podravina“ u Sumartonu, sudjelovanje na Danu Hrvata u Sambotelu, sudjelovanje na priredbama u organizaciji regionalnog Hrvatskog kulturnog i sportskog centra „Josip Gujaš Džuretin“, organiziranje adventske mise... Do kraja 2024. godine samouprava je sudjelovala i na barčanskom adventskom sajmu i Božićnom koncertu u Pečuhu.

Na polju sporta samouprava je podupirala i organizirala nekoliko programa. Sudjelovala je u organizaciji plivačkih natjecanja u Barči koja su održana na Uskrs i Duhovalje, regionalnog natjecanja u kuglanju te regionalnog kupa ribiča koji je 2024. godine održan na jezeru u baranjskom Mišljenju.

Branka Pavić Blažetin

MOHAČ – U organizaciji Hrvatske samouprave Mohača održano je adventsko druženje i darivanje 26. studenoga 2024. godine. Bila je to svečana prilika kad su zastupnici Hrvatske samouprave grada Mohača čekali učenike koji u Osnovnoj školi „Széchenyi“ pohađaju nastavu hrvatskoga jezika kao predmeta. I nisu čekali samo učenike nego i njihove roditelje. Učenicima su dodijeljeni prigodni adventski pokloni. Učenicima nižih razreda podijeljeni su poklon-paketi sa školskim priborom. Kako bi se olakšalo učenje hrvatskog jezika, podijeljeni su i rječnici: prvašići su dobili Hrvatsko-mađarski rječnik, a učenici 5. razreda Mađarsko-hrvatski rječnik.

BIKA – Hrvatska samouprava Bike svoj tradicionalni Hrvatski bal održala je 17. siječnja u hotelu „Greenfield Golf & Spa“ u Biki. U programu otvaranja bala sudjelovali su Pjevački zbor „Danica“ iz Bike i Plesna skupina „Čakavci“ iz Hrvatskog Židana. Goste bala čekala je bogata tombola, a za balsko raspoloženje brinuo se sastav „PINKA BAND“ iz Petrova Sela.

Mala stranica



DAN WINNIEJA POOHA – 18. SIJEČNJA

Omiljeni dječji lik Winnie zvani Pooh sljedeće će godine proslaviti svoju stotu godinu. Naime, prva knjiga Alana Alexandra Milnea o medvjedu Winnieju objavljena je 1926. godine. Tom medi, čije priče vole mnoga djeca, posvećen je jedan dan, a to je dan rođenja pisca knjige – 18. siječnja 1882.

Winnie the Pooh medvjedić je rođen iz mašte književnika Milnea, a nadahnula ga je fantazija njegova sina Christophera Robina koji se uvijek igrao medvjedićem koji mu je poklonjen za prvi rođendan. Za nekoliko godina toj su se igrački pridružili magarac, tigar, dva klokana i svinja, a svi oni postat će nerazdvojni pustolovni pratitelji Winnieja Pooha. Ime Winnie nadahnuto je malim medvjedom pronađenim u londonskom zoološkom vrtu čije je pravo ime Winniepeg, dok je Pooh bilo ime labuda. Milneove priče odmah su postigle velik uspjeh među djecom, toliko da su se emitirale u radijskom programu, a poslije je objavljena priča „Sad nas je šest” i „Kuća u kutu Pooh”. Ilustracije za knjigu izradio je Ernest Shepard, koji je bio nadahnut mjestima gdje se obično igrao Christopher Robin, a posebno stablom koje će postati „Drvo sto hektara”.

Godine 1961. Walt Disney otkupio je prava na lik, a poslije je snimio tri kratka filma: „Winnie the Pooh i drvo meda” (1966.), „Winnie the Pooh i blistavi dan” (koji je osvojio Oscar za najbolji crtani film, 1968.) i „Winnie the Pooh i Tigger Too!” (1974.). Winnie the Pooh Walta Disneya, iako izmijenjen radi prerade u crtane filmove, uvijek ostaje vrlo sličan Shepardovu originalu. Disney je proizveo dugu seriju crtanih filmova i animirani film odvajajući se



od Milneovih izvornih priča, ali uvijek je bio usmjeren na publiku predškolske dobi.

Već od svojih prvih pojavljivanja Winnie the Pooh doima se kao naivan medvjed koji je pohlepan za medom i pokušava dobiti svoje kombinirajući more nevolja. Živi u starom hrastu, a prijatelji su mu dijete Christopher Robin (baš kao i Milneov sin), Tigger (veseli tigar), Praščić (vrlo bojažljiva mala ružičasta svinja), kapića zečica (koja se uvijek žali, a posebno na Poohove probleme), magarčić Eeyore (uvijek tužan i neutješan što stalno gubi rep pričvršćen iglom jer je, poput svih, plišana igračka). Zatim su tu dva klokana: majka Kanga i mali Roo, koji uvijek ostaje u tobočcu, i mudra sova Uffa. Šaljivi žuti medo Winnie zvani Pooh, koji jako voli med, dobar je prijatelj i uvijek pomaže drugima. Film je pun prekrasnih likova te gledatelje uči da u životu treba cijeniti sitnice. Priče o Poohu prevedene su na mnoge jezike, uključujući i mađarski i hrvatski.

Suradnja vrtića iz Belog Manastira i Mohača

U Vrtiću „Eötvös” u Mohaču između ostaloga odvija se i odgoj na hrvatskom jeziku u jednoj vrtićkoj skupini. Taj odgoj podupire i Hrvatska samouprava grada Mohača. Djelatnici vrtića u društvu predsjednika Hrvatske samouprave Mohača Vjekoslava Filakovića na poziv djelatnika Dječjeg vrtića „Cvrčak” iz Belog Manastira 5. prosinca 2024. godine posjetili su taj vrtić. Gradovi Mohač i Beli Manastir gradovi su prijatelji te se suradnja ostvaruje i na polju odgoja i obrazovanja. Glavna ravnateljica

mohačkih vrtića, čiji je dio i vrtić u ulici „Eötvös”, Anita Hárih-Honvéd bila je dio delegacije koju je primila ravnateljica Dječjeg vrtića „Cvrčak” Ivana Radmanić. Dogovoren je nastavak suradnje započete prošle godine. Tijekom prijepodneva gosti iz Mohača posjetili su i matičnu ustanovu i područne vrtiće. Imali su priliku zaviriti u svakodnevne aktivnosti, upoznati se s osobljem vrtića i dječjim skupinama. Stručnim konzultacijama uspješno su razmijenjene pedagoške smjernice i metode.

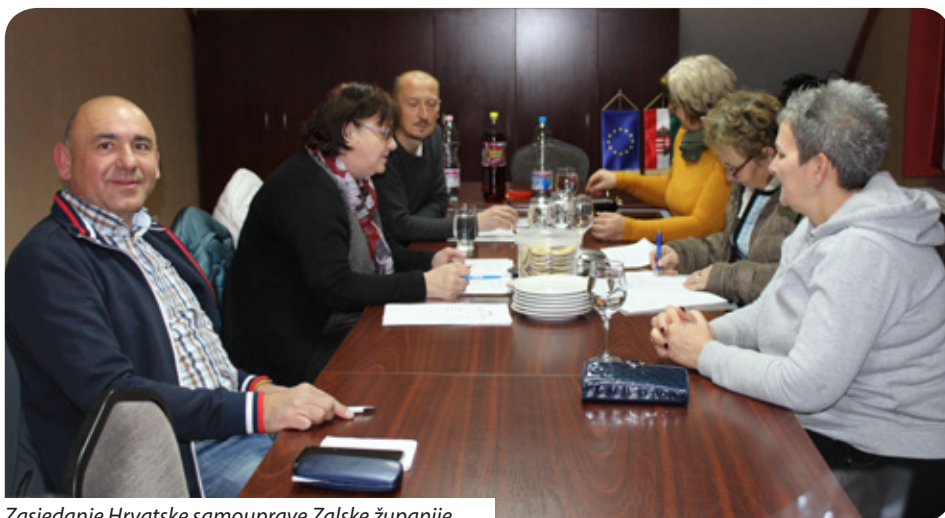
Raditi na očuvanju jezika i boljoj suradnji

Nakon što je utemeljen novi saziv Hrvatske samouprave Zalske županije, vijećnici su odlučili da će svoja zasjedanja održavati uvijek u drugom naselju kako bi poboljšali suradnju s mjesnim hrvatskim samoupravama. Tako je posljednje zasjedanje u prošloj godini održano 17. prosinca u Petribi, a na zasjedanju je, osim jedne zastupnice, bilo nazočno šest vijećnika. Na sjednici se razgovaralo o tome kako nastaviti rad županijske samouprave, kako popraviti komunikaciju među hrvatskim samoupravama i jačati znanje hrvatskog jezika među mladim naraštajima.

Na posljednjim narodnosnim izborima porastao je broj mjesnih hrvatskih samouprava u Zalskoj županiji, utemeljene su dvije nove samouprave (u Boršfi i Jegerseku) te će županijska samouprava na početku pružati pomoć u njihovom djelovanju i snalaženju u sustavu hrvatskih narodnosnih samouprava na svim razinama, rekla je predsjednica Anica Kovač.

Budući da novoutemeljena županijska samouprava preuzima i djelatnosti nekadašnjeg udruženja hrvatskih mjesnih narodnosnih samouprava, predsjednica je izvijestila nazočne da će umjesto njega djelovati forum hrvatskih samouprava u sklopu županijske samouprave. Hrvatska samouprava Zalske županije u prijašnjem mandatu ponajprije se brinula o okupljanju hrvatske zajednice u regiji putem svojih aktivnosti, a posebno se koncentrirala na mlade naraštaje. Organizacija to nastoji nastaviti, a želi da se i mladi uključe u društveni život Hrvata.

I nadalje će se potpomagati razvoj tamburaške glazbe u regiji, ali cilj im je raditi na očuvanju hrvatskog jezika među mladima pokretanjem hrvatskih tečajeva na internetu jer mnogi od njih studiraju na raznim fakultetima i žive u različitim gradovima, pa bi se na taj način lakše mogli uključiti u učenje. Nekolicina je zastupnika Hrvatske sa-



Zasjedanje Hrvatske samouprave Zalske županije

mouprave Zalske županije ili predsjednik ili zastupnik u mjesnim hrvatskim samoupravama u Zali, što dodatno jača povezanost s mjesnim samoupravama.

Na sjednici je predsjednica dala izvješće o programima koji su ostvareni uz organizaciju ili potporu županijske samouprave, a to su bili: Hrvatska gastronomska i glazbena večer u Kaniži, Adventski tamburaški koncert također u Kaniži, programi vezani uz Zrinske u Kuršancu i Jegerseku, Susret zborova u Sepetniku te Žive jaslice u Sumartonu. Razgovaralo se i o stručnom potpomaganju pjevačkih zborova jer su zboro-

vi koji djeluju u pojedinim naseljima često prepušteni sami sebi, što se ponekad osjeti i u njihovoj izvedbi.

Na županijskoj sjednici bilo je riječi i o tome da bi trebalo jačati uporabu hrvatskog jezika u vjeri i bolje povezati hrvatske župe. Naime, pomurska hrvatska naselja pripadaju različitim biskupijama, pa županijska samouprava razmišlja o osnivanju zajedničke hrvatske referature. Također, za zborove u učenju hrvatskih crkvenih pjesama želi se zatražiti pomoć iz Međimurja, a o tom pitanju već su započeli pregovori.

Beta

SERDAHEL – Hrvatski kulturno-prosvjetni zavod „Stipan Blažetin” krajem 2024. godine organizirao je hodočašće u Mariju Bisticu odnosno izlet na Adventski sajam u Zagreb i u Grabovnicu na izložbu Božićna priča. Sudionici izleta bili su učenici hrvatskih pomorskih škola (iz Boršfe, Kerestura i Serdahela). Naime izlet je bio neka vrsta poklona za učenike koji su marljivi u učenju hrvatskoga jezika, izvijestila nas je ravnateljica Zavoda Zorica Prosenjak Matola. Izletnici su sudjelovali na hrvatskoj svetoj misi u Mariji Bistici. U Zagrebu su posjetili znamenitosti grada i prošetali se na sajmu, a nakon toga su posjetili prekrasnu Božićnu priču u Grabovnici.

PUSTARA – Mjesna i hrvatska samouprava mjesta u Seskome domu održale su adventsku radionicu na kojoj su djeca s roditeljima izrađivala božićne ukrase i adventske vijence. Uz ručni rad starije žene pričale su kako su nekad čekali Božić i kakvi se običaji povezuju s tim blagdanom.

KERESTUR – Hrvatska samouprava Kerestura kupila je za mjesnu crkvu Svetog Križa svijećnjake kako bi koristili na hrvatskim vjerskim događanjima, ali i na drugim vjerskim sadržajima. Svijećnjaci su postavljeni kod kipa Majke Božje Lurdske.

Jubilarni koncert Tamburaškog sastava „Kajkavci“

Jubilarni koncert Tamburaškog sastava „Kajkavci“ iz Umoka održan je 14. rujna 2024. godine. Slavilo se 25 godina djelovanja sastava. Tamburaški sastav „Kajkavci“ vodi Ádám Horváth, koji je pozdravio brojne okupljene sumještane. Sve je počeo 1999. godine, točnije 11. ožujka, kad je počela lijepa priča koja i danas, dvadeset i pet godina poslije, uspješno traje. Joško Jurinković, neumorni hrvatski aktivist iz Umoka, nagovorio je Jánosa Szallmera da započne rad s mladim Umočanima kako bi i u Umoku okupili tamburaški orkestar. Szallmer je deset godina uspješno radio i vodio sastav.



Nekadašnji i današnji članovi Tamburaškog sastava „Kajkavci“

„Kotrigi s prvog vremena su Tamás Pálmai, József Pálmai, Eszter Rádonyi, Ágnes Várhelyi, György Gráczol, Zita Gráczol, Gabriella Bális, Jozsef Molnár i Ádám Horváth. Poslije su se priključili Adrián Pálmai, Máté Várhelyi, Luca Várhelyi i Tünde Rádonyi, Katalin Horváth, István Opposits, Zoltán Fung i Zoltán Korláth. U prvim ljetima više je puta pomagao njihov rad Zoltán Kiss na prim-tamburi“, rekao je Ádám Horváth, koji je 2009. ljeta preuzeo vođenje sastava. „Zatim su se priključili Máté Kertész, Krisztina Kozák i József Kozák.“

„Sastav je već u godini osnivanja, 1999. ljeta, nastupio u Umoku. Otada smo stali na pozornicu više od 300 puta. A u Mađarskoj pozornice smo posjetili sve od Festivala Matyo u Mezökövesdu do Pečuha, od festivala Sziget u Budimpešti do Bajje na mnogim mjestima. Imamo četiri CD ploče, među kojima dvije sadrže narodne pjesme, jedna je božićna, a na jednoj su pjesme samog sastava. U zadnjih 25 godina dobili smo mnogo nagrada, među kojima su najvrjednije: Nagrada KÓTA u kategoriji manjine – 2006. g.; 2009., 2010., i 2017. na državnoj Gali narodne glazbe dobili smo najvišu kvalifikaciju koja je u Mađarskoj dostupna, Zlatni paun; 2019. g. sastav je dobio odličje od Saveza Hrvata u



Mađarskoj za djelovanje vezano za hrvatsku kulturu; 2024. g. na mjesnom festivalu u Umoku dobili smo odličje 'Za općinu Umok' povodom 25. jubileja. U 25 godina nismo isključivo samostalno nastupa-

li, nego smo pratili nekadašnje članove pjevačkog zbora i plesne skupine. Sastav djeluje danas s pet aktivnih članova, a i nadalje radimo na tome da nosimo posvuda u svijetu dobru vijest Umoka“, rekao je voditelj sastava.

U sklopu jubilarnog koncerta, koji se sastojao od dva dijela, nastupili su aktivni članovi Tamburaškog sastava „Kajkavci“ kojima su se u drugom dijelu priključili nekadašnji članovi. Na repertoaru su bile slavonske, gradišćanske, bosanske i klasične skladbe.

Jubilarnom koncertu koji je najavila Mirjana Steiner nazočili su predsjednik Društva Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj Vince Hergović, koji je Tamburaškom sastavu „Kajkavci“ predao i plaketu za dosadašnji rad. Među gledateljima bila je i delegacija prijateljskog naselja i Općine Brdovec, s kojom Umok ima dvadesetogodišnju suradnju.



Predsjednik DGHU-a Vince Hergović Tamburaškom sastavu „Kajkavci“ predao je plaketu za dosadašnji rad

Branka Pavić Blažetin

Izložba „Ideal i stvarnost: Prvo zlatno doba mađarskog slikarstva (...)”

U Galeriji Klovićevi dvori predstavljena je izložba „Ideal i stvarnost: Prvo zlatno doba mađarskog slikarstva i začeci hrvatske moderne umjetnosti”, zajednički projekt te galerije i Muzeja lijepih umjetnosti Mađarske nacionalne galerije iz Budimpešte. Autorice su izložbe Réka Krasznai i Petra Vugrinec te ravnateljica Instituta Liszt – Mađarskoga kulturnog centra Anna Mladenovics. Izložba je otvorena u povodu predsjedanja Mađarske Vijećem EU-a, a u sedam cjelina predstavlja djela mađarskih slikara 19. stoljeća kojima su pridružena djela hrvatskih umjetnika druge polovine 19. stoljeća.

Réka Krasznai rekla je da se na izložbi predstavlja „zlatno doba” mađarskog slikarstva, koje slijedi veliki razvoj u umjetnosti i kulturi Mađarske tog doba. „Tad su se utemeljile mnoge kulturne institucije, a Budimpešta je postala jedan od važnijih kulturnih gradova Europe”.

ruralnog života, Szinyei Merse i uvod u modernu, Veličanstveni krajolici i Manifest ljepote.

Predstavljene su neke su od najvažnijih historijskih inscenacija monumentalnog žanra istaknutih autora, Gyule Benczúra, Viktora Madarásza, Bertalana Székelya, a



đenička ćelija” (1870.), s kojom je osvojio zlatnu medalju na Pariškom salonu. Tom se umjetniku upravo u Budimpešti priređuje i velika retrospektiva za 180. obljetnicu rođenja.

Slikoviti prikazi seoskog života prisutni su na djelima Lajosa Deák-Ébnera, Sándora Biharija, Simona Hollósyja, Károlya Ferenczyja, a i hrvatski umjetnici bave se realističko-naturalističkim prikazom života i ljudi, među njima Nikola Mašić i Menci Clement Crnčić.

U jednoj je cjelini predstavljen Pál Szinyei Merse, pionir mađarskog slikarstva 19. stoljeća i prvi veliki kolorist. Njegova glavna djela, „Piknik u svibnju”, „Otapanje snijega” i „Ševa”, spadaju među najpoznatije slike mađarske umjetnosti. O uvertiri u moderno slikarstvo svjedoče djela Vlahu Bukovca i „šarenilo njegove palete”.

Mađarski umjetnici slikali su krajolike svoje domovine – poput jezera Balaton, podružja oko Tise ili planina Tatre, a inspirirala ih je i Dalmacija i Hrvatska, dok je pejzaž bio dominantan žanr u hrvatskom slikarstvu od kraja 19. pa sve do kraja 20. stoljeća, o čemu na izložbi govore djela Medovića, Crnčića, Ferde Kovačevića, Emanuela Vidovića.

Profinjeni ženski portreti u mađarskom slikarstvu Zlatnoga doba podsjećaju na ljepotu žene *fin de siècle*, a specifična morfologija ženskog tijela i nova likovna prezentacija reflektirali su se i u hrvatskom slikarstvu.

Izložba postavljena u povodu predsjedanja Mađarske Vijećem EU-a bit će otvorena do 2. ožujka 2025. godine.

Hina • Foto: Hina / Zvonimir Kuhtić



Petra Vugrinec napomenula je kako tom izložbom Klovićevi dvori nastavljaju predstavljati hrvatske umjetnike u europskom kontekstu i kako je izložba nastavak dobre suradnje dviju zemalja nakon velike izložbe „Ars et virtus. Hrvatska – Mađarska. 800 godina zajedničke kulturne baštine”. „Hrvatski i mađarski umjetnici imaju isto ishodište, na izložbi se teško prepoznaje koje su slike mađarskih, a koje hrvatskih autora. Neki likovi na hrvatskim slikama djeluju kao da su sišli s djela mađarskih umjetnika”, napomenula je.

Izložba je koncipirana u sedam tema: Povijest i romantizam, Mitologija i arhitektura, Munkácsy i tradicija realizma, Prizori

prikazane su i epizode povezane s obitelji Zrinski, koja je ponos zajedničke baštine Hrvatske i Mađarske. Prošlost je inspirirala i cijele generacije hrvatskih umjetnika pod mentorskim smjernicama Ise Kršnjavoga.

U okviru alegorijsko-arkadijskih motiva izloženi su antologijski primjeri mađarskog slikarstva poput „Narcisa” Gyule Benczúra ili „Fauna” Pála Szinyeija Mersea, a i hrvatski umjetnici sve više slikaju antički svijet, od Bele Čikoša do Vlahu Bukovca i Celestina Medovića.

Zasebna cjelina donosi osam djela proslavljenog mađarskog umjetnika Mihályja Munkácsyja, među kojima je i slika „Osu-